

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 17 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Antano Simišio (kolegijos pirmininkas, pranešėjas) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo A. Ž. ir D. Ž. kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. balandžio 8 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės V. Ž. ieškinį atsakovams A. Ž. ir D. Ž. dėl atidailijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės bei atsakovų A. Ž. ir D. Ž. priešieškinius ieškovei V. Ž. dėl gyvenamojo namo dalių nustatymo, naudojimosi nekilnojamoju turto tvarkos nustatymo, pastato atidailijimo, servituto nustatymo ir žemės sklypo atidailijimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių atidailijimą iš bendrosios dalinės nuosavybės, bendrosios dalinės nuosavybės teisės dalyvių dalių nustatymą, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškove prašė: atidailyti nekilnojamosios daiktus iš bendrosios dalinės nuosavybės su atsakovu A. Ž., priteisti atsakovui A. Ž. asmeninės nuosavybės teise 73 215,94 Eur vertės gyvenamąjį namą (toliau – ir Gyvenamasis namas) ir 3127,2 Eur vertės pastatą – sandėlį (toliau – ir Pagalbinio ūkio paskirties pastatas), esančius 1,3830 ha žemės sklype (*duomenys neskeltbini*), o ieškovei priteisti 38 171,92 Eur piniginę kompensaciją už atsakovui A. Ž. atitenkančią pastatų dalį; priteisti ieškovei iš atsakovo A. Ž. 601,76 Eur ieškovės išlaidų bendrai nuosavybei tvarkyti atlyginimą; pripažinti ieškovei teisę be atsakovo D. Ž. sutikimo vykdyti 2,7659 ha žemės sklypo, unikalus Nr. (*duomenys neskeltbini*), esančio Alytaus r. sav., (*duomenys neskeltbini*), (toliau – ir Žemės sklypas) pertvarkymą pagal 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtą Žemės sklypo padalijimo pasiūlymą, atidailiant Žemės sklypą ir ieškovei paskiriant 14 160 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėtą raide „A“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto „C“ raide, o atsakovui D. Ž. paskiriant 12 813 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėtą raide „B“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“, o už ieškovei atitenkančią 1347 kv. m didesnę žemės sklypo dalį priteisti iš ieškovės atsakovui D. Ž. 216 Eur piniginę kompensaciją arba atidailyti Žemės sklypą, ieškovei asmeninės nuosavybės teise priteisiant visą Žemės sklypą, už jo 1/2 dalį atsakovui D. Ž. priteisti iš ieškovės 2215 Eur piniginę kompensaciją.
- Ieškove nurodė, kad Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 14 d. sprendimu ir Kauno apygardos teismo 2016 m. rugsėjo 28 d. nutartimi nutraukta ieškovės ir atsakovo A. Ž. santuoka, padalytas santuokoje įgytas turtas. Ieškove ir atsakovas A. Ž. nuosavybės teise įgijo po 1/2 dalį Gyvenamojo namo, sandėlio ir stoginės šie vėliau buvo suformuoti kaip vieningas statinys – Pagalbinio ūkio paskirties pastatas, esantis atsakovui A. Ž. asmeninės nuosavybės teise priklausančiame 1,3830 ha žemės sklype, unikalus Nr. (*duomenys neskeltbini*) (Žemės sklypas Nr. 2), taip pat po 1/2 dalį Žemės sklypo. Atsakovas D. Ž. dovanojimo sandoriu, sudarytu su atsakovu A. Ž. 2018 m. gruodžio 17 d. ir 2019 m. liepos 15 d., pagrindu įgijo 1/2 dalį Žemės sklypo ir 9/10 dalis Žemės sklypo Nr. 2. Ieškove prašė atidailyti jos dalį iš bendrosios dalinės nuosavybės, nes, neatdailius turto, ji neturi galimybės juo naudotis. Gyvenamasis namas buvo pastatytas ir suprojektuotas gyventi vienai šeimai, todėl padalyti jo natūra neįmanoma. Statiniai priteisinti atsakovui A. Ž., kurio turinė padėtis yra gera ir jis turi galimybę išmokėti ieškovei prašomą piniginę kompensaciją. Atidailijamų statinių vertė (76 343,83 Eur) yra nustatyta 2013 m. spalio 3 d. atsakovo A. Ž. santuokos nutraukimo byloje pateiktoje turto vertinimo ataskaitoje. Žemės sklypas atidailytas pagal UAB „Geoginta“ 2020 m. gegužės 28 d. projektą, pagal kurį yra suformuoti du žemės sklypai, kuriuos skiria kelias, todėl bendratūriai turės privažiavimą prie jiems priklausiančio žemės sklypo. Kadangi ieškovei atitektų didesnė Žemės sklypo dalis, ji sutinka atsakovui D. Ž. sumokėti kompensaciją, atitinkančią dalių skirtumo vertę. Taip pat ieškovei sutiko atsakovui D. Ž. sumokėti piniginę kompensaciją už jo sklypo dalį, visą žemės sklypą paskiriant ieškovei nuosavybėn. Ieškove apmokėjo šlaidas, skirtas bendram turui įteisinti, todėl prašė 1/2 dalį šių išlaidų atlyginti priteisti iš atsakovo A. Ž.
- Atsakovas A. Ž. pareiškė priešieškį, kuriuo teismo prašė: nustatyti, kad atsakovo A. Ž. bendrosios dalinės nuosavybės dalis 208,17 kv. m bendro ploto 100 proc. baigtumo Gyvenamajame name yra 52/100 dalys, o ieškovės bendrosios dalinės nuosavybės dalis Gyvenamajame name yra 48/100 dalys; nustatyti naudojimosi Gyvenamoju namu tvarką ir įpareigoti atsakovą A. Ž. per 4 mėn. nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo įregistruoti projektą E. J. parengtame naudojimosi tvarkos nustatymo projektoje pasilytine nurodantys lėgvi konstrukcijų pertvaras, dvi šalis šiose pertvarose, padalijant holą 1-2 (22,99 kv. m) į tris dalis – 1-2/1 (8,76 kv. m), 1-2/2 (8,19 kv. m) ir 1-2/3 (6,04 kv. m), nustatyti, jog ieškovei privalo kompensuoti atsakovui A. Ž. 1/2 dalį išlaidų pagal jo pateiktus šlaidas patvirtinančius dokumentus, paskirti atsakovui A. Ž. naudotis visais pastogės patalpas – koridorių 1-9 (8,05 kv. m), megančių 1-10 (23,90 kv. m), vonios patalpą 1-11 (7,95 kv. m), tualetą 1-12 (1,80 kv. m), kambarį 1-13 (23,25 kv. m), kambarį 1-14 (22,97 kv. m), drabužinę 1-15 (2,53 kv. m), iš viso priskirti atsakovui A. Ž. 90,45 kv. m pastogės patalpų, ieškovei paskirti naudotis pirmo aukšto patalpas – tambūrą 1-1 (4,00 kv. m), holą dalį 1-2/1 (8,76 kv. m), holą dalį 1-2/3 (6,04 kv. m), vonią-tualetą 1-3 (3,27 kv. m), svetainę 1-5 (40,17 kv. m), gyvenamąjį kambarį 1-6 (19,88 kv. m), iš viso 82,12 kv. m ploto patalpų, bendram naudojimui paskirti holą dalį 1-2/2 (8,19 kv. m), virtuvę 1-4 (14,41 kv. m), sandėlį 1-7 (6,63 kv. m), sandėlį-katilinę 1-8 (6,37 kv. m), iš viso bendro naudojimo patalpų plotas būtų 35,60 kv. m. Atidailyti Pagalbinio ūkio paskirties pastatą iš bendrosios dalinės nuosavybės, atsakovui A. Ž. asmeninės nuosavybės teise priteisti ieškovei priklausiančią 1/2 dalį Pagalbinio ūkio paskirties pastatą, iš atsakovo A. Ž. ieškovei priteisiant 447,99 Eur piniginę kompensaciją; ieškovei priteisiant 0,48 dalį Gyvenamojo namo tinkamam naudojimui užtikrinti atsakovams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiame Žemės sklype Nr. 2 nustatyti 4 metų plotą 0,0079 ha kelo servitutą, suteikiantį teisę važiuoti transporto priemonėmis, naudotis pėsčiųjų taku, vartyti gyvulius, taip pat nustatyti vieno metro pločio 0,0063 ha servitutinį taką apie Gyvenamąjį namą pagal UAB „Žemėtvarka“ parengtą 2017 m. gegužės 17 d. servitutų nustatymo projektą.
- Atsakovas A. Ž. nurodė, kad santuokos nutraukimo byloje padalyto Gyvenamojo namo baigtumą jis padidino nuo 96 proc. iki 100 proc. Ieškovei santuokos nutraukimo byloje priteista Gyvenamojo namo dalis turi būti perskačiuojama į idealiasias dalis nuo 2013 m. užfiksuoto 96 proc. baigtumo, todėl ieškovei gali pretenduoti tik 48/100 Gyvenamojo namo dalis, o atsakovui A. Ž. bendrosios dalinės nuosavybės teise Gyvenamajame name priklauso 52/100 dalys. Atsakovas A. Ž. nurodė nesantis pajėgus sumokėti ieškovei 38 171,92 Eur piniginę kompensaciją, todėl ieškovės prašoma atidailijimo būdas yra neįmanomas. Atsižvelgiant į tai, tarp bendratūrių nustatytina Gyvenamojo namo naudojimosi tvarka pagal projektuotojo E. J. parengtą naudojimosi tvarkos nustatymo projekto pasiūlymą. UAB „Žemėtvarka“ parengė 2017 m. gegužės 17 d. servitutų nustatymo projektą, kurį įgyvendinus būtų užtikrintas tinkamas Gyvenamojo namo naudojimas. Kadangi savavališka sandėlio ir stoginės statyba atitinka santuokos metu, teismui juos padalio kaip santuokinių turą, ieškovei turi pareigą padengti 1/2 dalį visų su savavališkos statybos įteisinimo susijusių išlaidų. Taip pat atsakovas A. Ž. prašė, kad teismas atidailytų Pagalbinio ūkio paskirties pastatą iš bendrosios dalinės nuosavybės ir jam asmeninės nuosavybės teise priteistų ieškovei priklausiančią 1/2 dalį Pagalbinio ūkio paskirties pastato, o iš jo ieškovei priteistų 447,99 Eur piniginę kompensaciją.
- 2018 m. gruodžio 17 d. atsakovui A. Ž. dovanojimo sandoriu perleidus teises į Žemės sklypą D. Ž. ir teismui 2019 m. sausio 15 d. įtraukus D. Ž. į bylą kaip dalies A. Ž. procesinių teisių perėmėją, atsakovas D. Ž. priešieškiniu prašė pripažinti jam teisę be ieškovės sutikimo vykdyti Žemės sklypo pertvarkymą pagal 2020 m. balandžio 27 d. matininkės N. G. parengtą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą, atidailiant Žemės sklypą ir atsakovui D. Ž. paskiriant 13 829 ha Žemės sklypo dalį, projekte pažymėtą skaičiumi „1“, o ieškovei paskiriant 1 3830 kv. m Žemės sklypo dalį, projekte pažymėtą skaičiumi „2“, suteikiant atsakovui D. Ž. teisę be ieškovės sutikimo registruoti Žemės sklypą atidailijimą pagal 2020 m. balandžio 27 d. matininkės N. G. parengtą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą VĮ Registrų centre, arba atidailyti nurodytą žemės sklypą iš bendrosios dalinės nuosavybės, atsakovui D. Ž. iš ieškovės priteisiant 1/2 dalį Žemės sklypo, o iš atsakovo D. Ž. ieškovei priteisiant 2215 Eur piniginę kompensaciją.
- Atsakovas D. Ž. nurodė, kad N. G. parengtas žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektas yra optimalus ir racionalus, pagal jį būtų suformuoti vieno dydžio žemės sklypai, atitinkantys bendrosios dalinės nuosavybės dalis, abiem šalims tektų vieno mato nepatogumai dėl Žemės sklypo esančio servituto, Žemės sklypo viduje esančių kapinių. Atsakovas D. Ž. turėtų priimti prielaidą, kad ieškovei priteisiant 2215 Eur piniginę kompensaciją, atsakovui D. Ž. asmeninės nuosavybės teise priteisiant 1/2 dalį Žemės sklypo, o iš jo ieškovei priteisiant piniginę kompensaciją.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Alytaus apylinkės teismas 2020 m. lapkričio 16 d. sprendimu patenkinio ieškinį, o priešieškinius atmetė: atidailio ieškovės nekilnojamosios daiktus iš bendrosios dalinės nuosavybės su atsakovu A. Ž. ir atsakovui A. Ž. asmeninės nuosavybės teise priteisė 73 215,94 Eur vertės gyvenamąjį namą, 3127,2 Eur vertės Pagalbinio ūkio paskirties pastatą, esančius Žemės sklype Nr. 2, o iš atsakovo A. Ž. ieškovei už jam atitenkančią pastatų dalį – 38 171,92 Eur piniginę kompensaciją, išdėstant mokėjamą lygionis dviem vienetų laikotarpiais, pradedant mokėti nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos kiekvieną mėnesį po 3180,99 Eur iki visiško piniginės kompensacijos sumokėjimo; priteisė iš atsakovo A. Ž. ieškovei 601,76 Eur išlaidų bendrai nuosavybei tvarkyti atlyginimą; pripažino ieškovei teisę be atsakovo D. Ž. sutikimo vykdyti Žemės sklypo pertvarkymą pagal 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtą žemės sklypo padalijimo pasiūlymą, atidailiant žemės sklypą taip: ieškovei paskiriant 14 160 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėtą raide „A“, ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“, o atsakovui D. Ž. paskiriant 12 813 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėtą raide „B“, ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“, už ieškovei atitenkančią 1347 kv. m didesnę žemės sklypo dalį priteisiant iš ieškovės atsakovui D. Ž. 216 Eur piniginę kompensaciją.
- Byloje nustatyta, kad atsakovas D. Ž. 2018 m. gruodžio 17 d. dovanojimo sutartis, o ieškovei Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 14 d. sprendimu ir Kauno apygardos 2016 m. rugsėjo 28 d. nutarties pagrindu yra Žemės sklypo bendratūriai, asmeninės nuosavybės teise valdantys po 1/2 dalį ginčo nekilnojamojo turto. Teismas nusprendė, kad atidailijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės pagal ieškovės parengtą projektą yra optimalus ir racionalus. Teismas nurodė, kad pagal ieškovės pateiktą projektą atidailijamas žemės sklypas skiria servitutinis kelias, turto lygionis dalimis naudosis abu bendratūriai, o pagal atsakovo projektą servitutinio kelo daugiau tektų ieškovei, kartu tektų laikyti ir daugiau nustatytų specialiųjų sąlygų. Teismas pažymėjo, kad servitutinis kelias labai aiškiai atitinka abiejų bendratūrių interesus, todėl abiejų bendratūrių projektai yra racionalūs, atidailijimo būdas, kad atidailijimo sklypo riba eina per vandens telkinį, prietaisų sklypo formavimo ir pertvarkymo principams, nustatytiems Žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto rengimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. spalio 4 d. įsakymu Nr.3D-452/D1-513 (2014 m. sausio 2 d. įsakymu Nr.3D-1/D1-1 redakcija) (toliau – ir Taisyklės).
- Teismas atsakovo D. Ž. argumentą dėl vandens pralaidos pripažino hipotetine prieklaida, mažiau svarbiu nei vandens telkinio ribos nustatymas per vandens telkinį, nes, teismo vertinimu, pagal atsakovo atsidailijimo projektą vandens pralaidą būtų tik atsakovo vandens telkinio pusėje, ieškovei negalėtų naudotis vandens telkiniu pagal jo paskirtį. Teismas pažymėjo, kad sklypų greičiškumą pagal šalių pateiktus atsidailijimo projektus taip pat yra svarbios, nes pagal ieškovės pateiktą projektą Žemės sklypo dalis ribojasi su žemės sklypu, kurio bendratūriai yra ieškove, o atsakovo D. Ž. žemės sklypo riba būtų su žemės sklypu Nr. 2, kuriame atsakovas D. Ž. turi savo dalį. Teismas pripažino, kad, atidailius žemės sklypą pagal ieškovės pateiktą atidailijimo projektą, bus atsižvelgta į įteistumo kriterijų, nes jis atitinka sklypų formavimo ir pertvarkymo principus, adekvatumo dalims bendrosios nuosavybės teisėje kriterijų, socialinės taikos, naudojimosi daiktu racionalumo (patogumo) ir efektyvumo kriterijus, tokiu būdu atidailijant žemės sklypą bus išlaikyta bendratūrių interesų pusiausvyrą.
- Teismas nustatė, kad Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu ieškovei ir atsakovui A. Ž. priteista po 1/2 dalį 76 343,83 Eur vertės 96 proc. baigtumo statomo Gyvenamojo namo su savavališka statyba pripažintais sandėliu ir stogine, esančiais Žemės sklype Nr. 2. Bylos nagrinėjimo metu buvo atlikti veiksmai, susiję su Gyvenamojo namo, sandėlio ir stoginės įteisinimu ir šiuo metu yra įteisintas namo baigtumas 100 proc., o vietoj padalyti sandėlio ir stoginės, įteisinus savavališką statybą, atsirado vienas objektas – Pagalbinio ūkio paskirties pastatas.
- Teismas konstatavo, kad nėra viena iš šalių neprašo atidailyti Gyvenamojo namo ir Pagalbinio ūkio paskirties pastato natūra. Teismas pažymėjo, kad, mustačius naudojimosi Gyvenamuoju namu tvarką, išlieka bendrojo naudojimo patalpos, bendros komunikacijos, jų priežiūra (dalis komunikacijų yra atsakovams priklausančiame žemės sklype), mokėjimas už komunalines paslaugas, nesant atskirų apskaitos prietaisų, o tai užprogramuoja tolesnius šalių ginčus. Teismas nustatė, kad Gyvenamoju namu, Pagalbinio ūkio paskirties pastatu, esančiais atsakovams priklausančioje sklypoje, nuo 2012 m. naudojasi atsakovas A. Ž., ten yra ir atsakovo D. Ž. gyvenamoji vieta, vykdoma ūkinė veikla, Žemės sklypą Nr. 2 per bylos nagrinėjimo laiką atsakovas pasistatė ir įsirengė pirtį, pasistatė šiltnamį. Tai rodo, kad atsakovas nėra suinteresuotas išskirti ar parduoti namų valdą, turi didesnę poreikį naudotis šiais statiniais nei ieškovei, kuri nepageidauja naudotis statiniais, nors kitos gyvenamosios patalpos neturi. Teismas nusprendė, kad ieškovės pasirinktas turto atidailijimo būdas optimaliai atitinka protinumo, teisingumo principus, nepažeidžia Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.80 straipsnio 2 dalyje nustatytą reglamentavimo ir nepažeidžia proporcingumo principą. Atsakovui iš esmės neigiant ieškovės poziciją, tačiau nepateikus kitų pasiūlymų dėl Gyvenamojo namo, kartu ir Pagalbinio ūkio paskirties pastato bendrosios dalinės nuosavybės atidailijimo, teismas tenkino ieškovės reikalavimą.
- Teismas pripažino, kad atsakovo A. Ž. turinė padėtis yra pakankamai gera, nes jis turi ir kito nekilnojamojo turto objektų (dalių greitimi ginčo turto esančios namų valdos (*duomenys neskeltbini*), transporto priemonių, technikos, yra įregistruojami ūki, ginčo valdoje vykdo ūkinę veiklą, iš jos gauna pastovias pajamas, bylos nagrinėjimo laikotarpį pasistatė ir įsirengė pirtį, šiltnamį, vietos apžiūros metu atsakovas A. Ž. patvirtino aplinkybę, jog jis įsigijo naują namų valdos ir šiltnamio ūkio apsidomio katilą, įsirengė palėpės patalpas. Teismas nusprendė, kad atsakovo argumentas, jog iš gėlių auginimo verslo pajamos nėra didelės, dėl karantino jos dar labiau sumažėjo, nepaneigia atsakovo galimybės sumokėti ieškovei kompensaciją, nes pajamų dydžio kėlimas dėl tam tikrų aplinkybių gali reikšti tik laikiną pajamų sumažėjimą. Teismas svarbią pripažino aplinkybę, kad atsakovas neturi kreditorių, pažymėjo, jog atsakovas A. Ž. nesiekė bendradarbiauti ir kooperuotis, kad pasiektų optimalų atidailijimo iš bendro turto variantą.
- Teismas konstatavo, kad tarp šalių nėra ginčo dėl atidailijimo turto vertės. Turto vertė nustatyta Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu, todėl ieškovės prašoma priteisti kompensaciją atitinka teismo nustatytą atidailijamos dalies vertę. Teismas pažymėjo, kad atsakovas A. Ž. prašydams jam iš ieškovės priteisti piniginę kompensaciją už atidailijamą Pagalbinio ūkio paskirties pastatą, jo vertę mažino šlaidomis, susijusiomis su Pagalbinio ūkio pastato savavališkos statybos įteisinimu, tačiau savavališkos statybos įteisinimas šio pastato vertės nepakeitė, be to, atsakovui A. Ž. lieka pastatas, kurio savavališką statybą jis įteisinio, atsakovas A. Ž. tokiu būdu siekia sumažinti iš jo priteisiamos kompensacijos dydį.
- Teismas nusprendė, kad atsakovas A. Ž. reikalaujant dėl Gyvenamojo namo dalių nustatymo sieja su prašoma nustatyti Gyvenamojo namo naudojimosi tvarką, siekdamas pagrįsti adekvatumo dalims bendrosios nuosavybės teisėje kriterijų. Teismas vertino, kad ieškovei prašo priteisti 96 proc. baigtumo statomo Gyvenamojo namo, kurio vertė 73 215,94 Eur, 1/2 dalies vertės dydžio kompensaciją, namo užbaigimas negali būti traktuojamas kaip naujo daikto sukūrimas ar esamo daikto rekonstrukcija statybos būdu, pertvarkant esančių statinių ir sukuriant naują kokybę.
- Ieškovei už ginčo pastatų įteisinimą sumokėjo 1203,51 Eur. Šias ieškovės išlaidas jos prašymu teismas tarp šalių padalio pusiau, iš atsakovo A. Ž. ieškovei priteisdamas 601,76 Eur piniginę kompensaciją.

17. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovų apeliacinį skundą, 2021 m. balandžio 8 d. nutartimi Alytaus apylinkės teismo 2020 m. lapkričio 16 d. sprendimą paliko nepakeistą.
18. Kolegija, pasisakydama dėl atsakovo A. Ž. reikalavimo pakeisti šalims tenkančias bendrosios dalinės nuosavybės idealiąsias dalis Gyvenamajame name į 48/100 ir 52/100, nurodė, kad, pagal [CK 4.77 straipsnio](#) 2 dalį, jeigu bendraturis padidina bendrąjį daiktą ar jo vertę neturėdamas kitų bendraturčių sutikimo ir jeigu padidintos daikto ar jo vertės dalis negalima atskirti nesužalojant bendro daikto, tai visų bendraturčių dalys padidėja proporcingai jų bendrosios nuosavybės teisės turimoms dalims. Konstatavusi, jog atsakovas A. Ž. nepateikė įrodymų, kad jis Gyvenamajame name pirmame aukšte pabaigė vidaus apdailą, pastogės patalpos įrengė tualeto dalį, vonios patalą, baigė tarsi turėdamas išskovę sunkinę, kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimu, kuriuo pirmiau nurodytas atsakovo A. Ž. reikalavimas netenkintas. Kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad pirmosios instancijos teismo sprendimu būtent atsakovui A. Ž. buvo priteistas visas Gyvenamasis namas su šio atsakovo atliktu darbu rezultatais. Ieškovei kompensacija už 1/2 dalį atidailijamą Gyvenamajame name priteista pagal 96 proc. baigtum Gyvenamajame name vertę, kuri buvo nustatyta santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimo metu. Dėl to ieškovė negavo jokios neteisėtės finansinės naudos iš atsakovo A. Ž. be jos sutikimo Gyvenamajame name atliktų darbų.
19. Kolegija pažymėjo, kad šaly nepagėdavo Gyvenamajame namo atdailyti natūra, pirmosios instancijos teismas nustatė, kad tarp šalių yra susiklosčiusi itin konfliktiška situacija. Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo motyvams, kad, nustatęs naudojimosi Gyvenamajam namu tvarką, išleka bendrojo naudojimo įpatelios, bendros komunikacijos, jų priežiūra (dalis komunikacijų yra atsakovams priklausančias žemės sklype), mokėjimus už komunalines paslaugas, nesant atskirų apskaitos prietaisų, o tik užprogramuota tolesnis šalių ginčus. Įvertinusi duomenis apie išskovę sveikatos būklę, kolegija nurodė, kad išskovę sveikatos būklė taip pat yra kliūtis jos gyvenimui tame pačiame Gyvenamajame name su atsakovu A. Ž. Kolegija padarė išvadą, kad, šalims gyvenant tame pačiame Gyvenamajame name, nesant žolėtų abiem bendraturčiams priklausančių patalpų, įvertinus jų negebėjimą susitarti jau beveik dešimt metų, nėra pagrindo spresti, kad ieškovei ir atsakovui A. Ž. pavyks išvengti konfliktinių situacijų. Kolegija konstatavo, kad dėl nurodytų priežasčių pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog priešiešinio reikalavimas dėl naudojimosi Gyvenamajam namu tvarkos nustatymo negali būti tenkinamas.
20. Kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo nustatytu aplinkybių įvertinimu, kad jos rodo atsakovo A. Ž. suinteresuotumą Gyvenamajam namu, tam jis turi didesnę poreikį nei ieškovei. Šią aplinkybę, kolegijos vertinimu, patvirtina ir atsakovo A. Ž. priešiešinio reikalavimas atdailyti Pagalbinio ūkio paskirties pastatą, jam priteisiant 1/2 dalį pastato, o ieškovei – kompensaciją. Kolegija nurodė, jog byloje nėra ginčo dėl to, kad, ieškovei išsikėlus iš bendrų šalių namų 2012 m., būtent atsakovui A. Ž. laikė save ginčo nekliojamųjų daiktų savininku, šiuo turto rūpinosi, juo naudojosi iš esmės tik atsakovas A. Ž. su sūnumis, ieškovei ir atsakovui A. Ž. konfliktuojant, ieškovei turėjo ribotas galimybes rūpintis šiuo turčiu, ji sutiko, jog Gyvenamasis namas po atdailijimo priklausytų atsakovui A. Ž.
21. Kolegija atsivėlė į teismų praktiką, kad, sprendžiant bendraturčių ginčą, kai vienas (ar keli) iš jų reikalauja atdailyti iš bendrosios dalinės nuosavybės, o kitas – nustatyti daikto, kuris yra bendroji dalinė nuosavybė, naudojimosi tvarką, prioritetas turi būti teikiamas atdailijami iš bendrosios nuosavybės ([CK 4.80 straipsnio](#) 1 dalis), nes tai palengvinamas ir supaprastinamas savininko teisių turinį sudarantiųjų įgyvendinimas ir išvengiama ginčų, galinčių kilti tarp bendraturčių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-21/2009; 2014 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-149/2014). Kolegija konstatavo, kad, atsakovui A. Ž. nesitilpinti kito bendrosios dalinės nuosavybės atdailijimo būdo, esant duomenims apie bendraturčių ypatingai konfliktiškus santykius, nesant galimybes visiškai atskirti kiekvienam bendraturčiui priklausančias Gyvenamajame namo dalis, kuriomis jie naudotųsi pagal atsakovo A. Ž. pasiūlytą naudojimosi Gyvenamajam namu tvarką, eliminuojant galimybę bendraturčiams susitikti ir konfliktuoti, atsakovui A. Ž. net neprodeiniant tokios galimybės, pirmosios instancijos teismas turėjo pagrindą spresti, jog būtent ieškovės pasiūlytas Gyvenamajame namo atdailijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės būdas yra racionaliausias ir geriausiai atitinka bendraturčių interesus.
22. Atsakovui A. Ž. apeliacinės instancijos teisme nesutinkant su pirmosios instancijos teismo nustatyta 76 343,83 Eur Gyvenamajam namo vertę ir remiantis 2016 m. atliktų kadastrinių matavimų metu įkainojimo dokumente esančiais duomenimis, kad Gyvenamajam namo vidutinė rinkos kaina 2016 m. lapkričio 21 d. buvo 25 000 Eur, kolegija šį atsakovo argumentą atmetė. Kolegijos vertinimu, kadastrinius matavimus atlikusios UAB „Dzūkijos valdos“ nurodyta Gyvenamajam namo vertė negali būti pripažįstama atitinkančia Gyvenamajam namo rinkos vertę, nes, pirmiausia, kadastrinius matavimus atliekančios įmonės surašytas įkainojimo dokumentas neatitinka Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo bei Turto ir verslo vertinimo metodikos reikalavimų ir yra tik informacinio pobūdžio dokumentas, kuriuo teismas neturi pagrindo remtis, antra, atsakovas A. Ž. jokiais argumentais nepagrindė, dėl kokių priežasčių po 2013 m. atlikto Gyvenamajam namo vertinimo jo rinkos vertė galėjo sumažėti tris kartus. Reikalaujama atdailyti Gyvenamajam namo vertę ieškovei grindė Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendime nustatytas duomenimis, kurie yra pakankami ir tinkami įrodymai byloje nustatant kompensacijos dydį. Pareiga pateikti kitokią šio turto vertę patvirtinančius duomenis, kurie, be kita ko, galėtų būti gauti ir atlikus ekspertizę dėl turto vertės nustatymo, kilo atsakovui A. Ž. atsakovo A. Ž. paspytams lėmė, kad jis nepaneigė ieškovės nurodytos turto vertės, nepasinaudojo savo teise prašyti skirti ekspertizę, be to, klaidė ieškovei su turto vertintoja pateikti į patalpas. Kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, nustatydamas atdailijimo Gyvenamajam namo vertę, nepažeidė šalių lygybės ir rungtyniškumo principų, nes ieškovei savo pareigą pagrįsti turto vertę įvykdė pateikdama teistinus įrodymus, o atsakovas A. Ž. jos nepaneigė.
23. Kolegija taip pat atmetė atsakovo A. Ž. argumentus, kad pirmosios instancijos teismas detalai neištyrė, ar atsakovas šgali sumokėti nustatyto dydžio kompensaciją (iš viso 38 171,92 Eur). Kolegija, įvertinusi byloje nustatytas faktines aplinkybes ir duomenis apie atsakovo A. Ž. turą bei pajamas, konstatavo, kad jo turinė padėtis yra pakankamai gera ieškovei priteisai kompensacijai sumokėti.
24. Kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimu pinigines kompensacijas ieškovei už atdailijamą Pagalbinio ūkio paskirties pastatą nenažinti savavilškos statybos įteisinimo išlaidų dydžių, pažymėjusi, kad, ši daiktą natūra palikus atsakovui A. Ž., o ieškovei priteisus kompensaciją už 1/2 pastato dalį pagal 2013 m. buvusią pastato vertę, ieškovei negavo jokios papildomos naudos.
25. Pasisakydama dėl Žemės sklypo atdailijimo, kolegija nurodė, kad atsakovas D. Ž. nepagrįstai teigia, jog pagal UAB „Geoginta“ parengtą projektą 686 kv. m Žemės sklypo plotas lieka nepadalytas. Kolegija nurodė, kad pagal UAB „Geoginta“ parengtą projektą 686 kv. m ploto Žemės sklypas yra piskiriamas abiem bendraturčiams po 343 kv. m. Atsivėlgdama į tai, kad per nurodytą Žemės sklypo dalį eina servitutinis kelias, aplinkybė, jog nėra nurodyta, kuriam iš bendraturčių priskirtinas konkretus šios Žemės sklypo dalies plotas, neturi esminės reikšmės. Kita atsakovo D. Ž. nurodyta aplinkybė, kad, Nekliojamojo turto registre išrašo duomenimis, kelo servituto plotas yra 610 kv. m, o ne 686 kv. m, t. y. netinkamai apskaičiuoti šalims siūlomi plotai, kolegijos vertinimu, taip pat nesudaro pagrindo UAB „Geoginta“ projekto vertinti kaip netinkamai parengto, nes 686 kv. m ploto Žemės sklypo dalis padalyta abiem bendraturčiams po lygiai, todėl, nepaisant Nekliojamojo turto registre ir UAB „Geoginta“ parengtame projekte nurodytų atitinkamų Žemės sklypo dalių plotų neatitikimo, nėra pagrindo spresti, kad dėl pažeidžiamos kurio nors iš bendraturčių teisės ir teisėti interesai. Kolegija nurodė, kad šiuo atveju įvertintina ir aplinkybė, jog UAB „Geoginta“ parengtame projekte „C“ raide pažymėta Žemės sklypo dalis nebūtinai visiškai sutampa su Nekliojamojo turto registre įregistruoto kelo servitutu, taip įvertinant servitutinio kelo ir kapinių rūbų neatitikimą. UAB „Geoginta“ parengtame projekte sauras Žemės sklypo plotas ties kapinėmis racionaliai prijungtas prie bendraturčiams lygoms dalimis padalytas Žemės sklypo dalies, pažymėtos raide „C“. Nurodytą prie kapinių esantį nedidelį Žemės sklypo plotą priskyrus vienam konkrečiam bendraturčiui, jo interesi nebūtų tinkamai užtikrinti. Kolegija pažymėjo, kad ieškovės pateiktas UAB „Geoginta“ parengtas Žemės sklypo atdailijimo projektas labiau nei matininkės N. G. parengtas projektas atitinka šiuo metu egzistuojančią Žemės sklypo faktinę naudojimo tvarką. Kolegija konstatavo, kad atsakovų pateiktas atdailijimo variantas negali būti pripažintas tinkamu dėl jo neracionalumo, pagal matininkės N. G. parengtą projektą naujai formuojamų žemės sklypų forma visiškai neatitinka Taisyklių 34 punkte išdėstytą formuojamų ir pertvarkomų žemės ūkio paskirties žemės sklypų formos reikalavimų, kadangi yra paac netaisyklingos formos. Įvertinusi atsakovo D. Ž. teiginį dėl poreikio turėti priėjimą prie vandens pilaikos iš kldros, kolegija nurodė, jog atsivėlgiant į tai, kad nėra įrodytas atsakovų poreikis naudotis pagal UAB „Geoginta“ parengtą projektą ieškovei priskirtina kldra, byloje yra duomenys, jog atsakovai turi poreikį naudotis ir naudojai šalia kapinių esančia pieva prie šiltnamių ūkio privažiuoti, nėra pagrindo vien dėl neprodyto atsakovų poreikio kldrai Žemės sklypą atdailyti pagal jų ūsakumų parengtą projektą.

III. Kasacinio skundo ir atsilėpimo į jį teisiniai argumentai

26. Kasacinii skundu atsakovai prašo panaikinti Alytaus apylinkės teismo 2020 m. lapkričio 16 d. sprendimą ir Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. balandžio 8 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmeti, o priešiešinius tenkinti visiškai; priteisti atsakovams iš ieškovės jų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas tokiomis argumentais:
- 26.1. Pirmosios instancijos teismas, pažeisdamas [CK 4.80 straipsnio](#) 1 dalį ir nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikos, dėl Žemės sklypo priėmė sprendimą, kuris prieštarauja pačiai atdailijimo instituto sampratai ir yra neįmanomas įgyvendinti, o apeliacinės instancijos teismas šį pažeidimą neįtaisė. Kasacinio teismo praktikoje paabrėžta, kad, sprendžiant klausimą dėl nekliojamojo daikto dalies atdailijimo, atdailyti prašantis bendraturis turi aiškiai įvardyti, kokį atskirą nekliojamąjį daiktą prašo suformuoti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-260/2009; 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-478/2009; 2010 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-190/2010; ir kt.), taip pat paabrėžta, kad atdailijimo variantai turi būti procedūriškai ir techniškai priimtini (t. y. įmanomi įgyvendinti, nedarant neproporcingos žalos daiktui) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-482/2009; 2019 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-77-403/2019). Ieškovės pateiktas 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ projektas pagal savo turinį apskritai nėra atdailijimo projektas. Projekte raide „C“ yra pažymėtas vientisas, į jokiais realias dalis nepadalytas 686 kv. m žemės plotas, kurį teismas paskyrė abiem bendraturčiams bendrai. Kadangi atdailijimo atveju pasibaigia bendroji dalinė nuosavybė, jokių bendrų plotų negali pasilikti. Tai reikšia, kad ieškovei, formulduodama savo reikalavimą, tinkamai neįvardijo, kokį atskirą nekliojamąjį daiktą prašo suformuoti. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nurodė, jog atsivėlgiant į tai, kad per Žemės sklypo dalį eina servitutinis kelias, aplinkybė, jog nėra nurodyta, kuriam iš bendraturčių priskirtinas konkretus šios Žemės sklypo dalies plotas, neturi esminės reikšmės. Šis apeliacinės instancijos teismo motyvas prieštarauja atdailijimo instituto sampratai nes dalijant Žemės sklypas, iškastant ir servitutinio kelo plotą, turi būti paskirstytas dviem būsimiems sklypams. Be to, tikras kelo servituto plotas yra 610 kv. m, taigi, teismo sprendimu liko nepadalyta ne tik 610 kv. m žemės, kurioje yra kelo servitutas, bet dar 76 kv. m kitos žemės. Apeliacinės instancijos teismas nevertino apeliacinio skundo argumentu, jog pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies dėl Žemės sklypo atdailijimo neįmanoma įgyvendinti. Žemės sklypo atdailijimas reikšia atskirų žemės sklypų suformavimą, todėl tam būtinas žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektas, parengtas Taisyklių nustatyta tvarka. Dėl nurodyto 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ žemės sklypo padalijimo projekto trūkumų padalyti Žemės sklypą į dvi sklypas techniškai neįmanoma, taip pat neįmanoma parengti žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto. Apeliacinės instancijos teismas padarė nepagrįstą išvadą, kad atsakovo D. Ž. siūlomas matininkės N. G. parengtas Žemės sklypo atdailijimo projektas yra neracionalus, taip pat teismas skundžiamoje nutartyje nenurodė motyvų, kodėl negali būti patenkintas alternatyvus atsakovo D. Ž. reikalavimas.
- 26.2. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas priešiešinio reikalavimą nustatyti Gyvenamajam namo dalis, nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-341-611/2018), nepagrįstai taikė [CK 4.77 straipsnio](#) 1 ir 2 dalis, reglamentuojančias bendraturčių bendrosios dalinės nuosavybės teisės priklausantį daikto padidinimą, nors turėjo taikyti [CK 4.47](#) straipsnyje nustatytą nuosavybės teisės įgijimo pagrindą – naujo daikto pagaminimą. Iki namo visiškio užbaigimo atlikti darbai negali būti kvalifikuojami kaip daikto padidinimo darbai. Ieškovei santuokos nutraukimo byloje priteista 1/2 dalis 96 proc. baigtum Gyvenamajam namo turi būti perskačiuojama į idealiąsias dalis atsivėlgiant į 2013 m. užfiksuotą Gyvenamajam namo 96 proc. baigtumą, o ne dabartinį 100 proc. baigtumą. Tai reikšia, kad ieškovei gali pretenduoti tik 1/48/100 Gyvenamajam namo dalis, o atsakovui A. Ž. priklauso 52/100 Gyvenamajam namo dalys.
- 26.3. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad sprendžiant dėl bendrosios nuosavybės atdailijimo būdo yra būtina nustatyti, ar šalis, iš kurios priteisiama kompensacija, gali ją išmokėti. Šalies galėjimas sumokėti kompensaciją turi būti pagrįstas byloje pateiktais ir šiturtais įrodymais apie jos turinę padėtį, o nustatius, kad šalis to negali padaryti, svarstytina galimybė taikyti kitoki bendrosios nuosavybės teisės įgyvendinimo būda – naudojimosi tvarkos ginčo turto nustatymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-535/2012; 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-452/2014; ir kt.). Teismai, priteisdami iš atsakovo A. Ž. 38 171,92 Eur pinigine kompensacija ieškovei, skundžiamose procesiniuose sprendimuose, pažeisdami Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir [CPK](#)) 185 straipsnyje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles, padarė nepagrįstą išvadą, kad atsakovo A. Ž. turinė padėtis yra pakankamai gera piniginei kompensacijai išmokėti. Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu, priimtu santuokos nutraukimo byloje, nustatytos prejudicinę faktų galia turinčios aplinkybės, kad namas gali būti padalytas natūra, kad yra galimybė šalims į bendrai valdyti ir naudoti, taip pat nustatyta, kad šalis neturi finansinių galimybių sumokėti vienai kitai kompensaciją ([CPK](#) 182 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Teismai nevertė atsakovo A. Ž. argumentų ir pateiktų įrodymų, patvirtinančių, kad po santuokos nutraukimo jis neturėjo jokių galimybių sukaupti šį teismo priteisai piniginei kompensacijai sumokėti, taip pat neanalizavo atsakovo A. Ž. gaunamų pajamų ir išlaidų dydžio, nevertino pinigų skolinimosi fakto, nepasiskėdė dėl jo argumentų apie galimybes atgauti išlaidas nebuvinį ir šių statinių nusidėvėjimą, neatsivėlgė į pirties pastatymo aplinkybes, į tai, kad Alytaus r. sav., (*duomenys neskelbtini*), esantis turtas yra bevertis, atsakovas A. Ž. kitų transporto priemonių ir technikos, išskyrus seną traktoriką – žolapjovę, neturi. Galimybė išmokėti piniginę kompensaciją reikšmės negali turėti ir apeliacinės instancijos teismo nurodyti žemės sklypų dalių dovanojimo D. Ž. sandoriai, kadangi padovanoto turto bendra rinkos vertė yra daug kartų mažesnė už priteistos kompensacijos dydį. Teismai nepagrįstai nurodė, kad atsakovas A. Ž. nepajėgus išmokėti ieškovei jos reikalaujamos kompensacijos, ir nustatyti Gyvenamajam namo naudojimosi tvarką pagal šio atsakovo siūlomą projektą. Nepriklausomai nuo to, kiek šalių santykiai yra konfliktiški, teismas negali priteisti kompensacijos iš asmens, kuris neišgali jos sumokėti.
- 26.4. Priteistas kompensacijos už 1/2 dalį Gyvenamajam namo dydis yra aiškiai neadekvatus 1/2 dalies Gyvenamajam namo rinkos vertei. Pirmosios instancijos teismas, nustatydamas Gyvenamajam namo rinkos kainą, rėmėsi santuokos nutraukimo byloje 2013 m. atliktu vertinimu, nors pagal vėlesnius kadastrinius duomenis vidutinė Gyvenamajam namo rinkos kaina yra beveik tris kartus mažesnė. Teismai neatsivėlgė į tai, kad Gyvenamasis namas yra atlojioje kaimo vietovėje, namo šorės ir vidaus apdaila yra labai paprasta, ieškovei atsiskė išpirkti namo dalį.
- 26.5. Santuokos nutraukimo byloje esančioje 2013 m. spalio 25 d. turto vertinimo ataskaitoje yra duomenys, jog sandėlio vertė yra 10 000 Lt, o stoginės – 800 Lt, iš viso – 10 800 Lt (3127,90 Eur). Šie statiniai buvo pastatyti santuokos su ieškove metu ir buvo pripažinti savavilška statyba, todėl, vykstant privalomuosius nurodymus, jų neįteisinis, jie būtų nugriauti ir kaip dalybų objektas neegzistuoti. Byloje pateikti įrodymai, kad savavilška statyba bei įteisinai atsakovas A. Ž. patyrė 2231,91 Eur išlaidų. Savavilškos statybos įteisinimo procese vietoj dviejų savavilškių statinių atsirado vienas objektas – pagalbinio ūkio paskirties pastatas. Ieškovei priteista kompensacija už 1/2 dalį pagalbinio ūkio paskirties pastato turėjo būti sumažinta iki 447,99 Eur, tai yra 1/2 dalimi turėtų su įteisinimu susijusių išlaidų.
27. Atsilėpimu į kasacinį skundą ieškove prašo į jį atmeti, Alytaus apylinkės teismo 2020 m. lapkričio 16 d. sprendimą ir Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. balandžio 8 d. nutartį palikti nepakeistus. Atsilėpimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 27.1. Padalijus žemės sklypą pagal ieškovės pateiktą projektinį pasiūlymą, bendra nuosavybė pasibaigs, nes abiem bendraturčiams bus suformuoti atskiri žemės sklypai, lygjomis dalimis priskiriant žemės sklypo dalį, kurią užina servitutinis kelias. Kasacinio skundo argumentas, kad liko nepadalyta 76 kv. m žemės, yra nepagrįstas, nes teismo sprendimu atdailytas visas 27 659 kv. m ploto žemės sklypas, paskiriant ieškovei iš viso 14 503 kv. m, atsakovui – iš viso 13 156 kv. m. Be to, bendraturčiams priklausančią dalį atdailijamas iš bendrosios dalinės nuosavybės nereikšia, kad negali likti kiti bendrų daiktų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-459/2007). Ieškovei pažymti, kad, esant galimybė atdailyti žemės sklypą natūra, ji nesutinka su atsakovo D. Ž. reikalavimu už atdailijamą žemės sklypą paskirti jam piniginę kompensaciją.
- 27.2. Reikalavimą padidinti atsakovui A. Ž. ir sumažinti ieškovei tenkančias Gyvenamajam namo dalis šis atsakovas grindžia vien tuo, kad atliekant Gyvenamajam namo įteisinimo procedūras gyvenamajam namo užbaigtumas nurodytas 100 proc. Nepateikta kiti įrodymų, kurie patvirtintų realų darbų atlikimo laiką, kainas, taip pat kad laikydami teises atkuri reikalavimų atsakovas A. Ž. padidino savo bendrosios nuosavybės dalį. Darbai buvo atlikti be ieškovės sutikimo, jie pagal savo pobūdį bei mastą (vertę) nevertinami kaip naujo daikto sukūrimas ar rekonstrukcija. Gyvenamajam namo dalį padidėjimą atsakovas įrodinėja savo asmeniniais poreikiais antrame namo aukšte įrengtu sanitariniu mazgu ir terasos įstiklinimu, kuriais ieškove negalės pasinaudoti. Atsakovas, teigdamas, kad ieškovei privažio skirti šlūs nurodytiems pagerinimams atlikti, savo teises turi ginti [CK 4.76](#) straipsnio pagrindu, prašydamas iš ieškovės kaip bendraturčiams priteisti nuostolių, kuriuos patyrė dėl ieškovės nepasidėjimo prie statybos darbų užbaigimo, atgynimą.
- 27.3. Ieškovei įrodė ir pagrindė negalimumą atdailyti natūra – po pastatais esantis žemės sklypas yra atsakovų nuosavybė, siūlomas 1 metro pločio aplink pastatų servitutas ir bendros patalpos neužtikrina ieškovės naudojimosi gyvenamajam namo dalimi. Atsakovas, padovanodamas 1/10 sklypo, kuriame yra Gyvenamasis namas bei kiti statiniai, siūnui D. Ž. samoninai įvykdyti atdailijamą natūra padarė neįmanoma. Užtikrė kelia atdailijimui natūra, atsakovas A. Ž. turi priimti iš savo veiksmų kylančias neigiamas pasekmes ir už Gyvenamajam namo dalį sumokėti ieškovei kompensaciją. Atsakovas savo turinę padėtį įrodinėja dokumentais, kurių pagrįstumo neįmanoma patikrinti, jų nekontroliuojama jokios instancijos. Atsakovo A. Ž. gerą turtingą padėtį patvirtina aplinkybės, kad jis pasistatė pirtį, naują modernią šiltnamį, įrengė modernią šildymo sistemą, dovanojo žemės sūnus, rėmė pramoninius renginius.
- 27.4. Nesutikdamas su gyvenamajam namo vertę atsakovas turėjo procesinę pareigą nesutikimą išreikšti ne apeliacinėje ir kasaciniame skunde, bet nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme. Atsakovas tik apeliaciname skunde įvardijo 25 000 Eur Gyvenamajam namo vidutinę rinkos vertę, pažymėta UAB „Dzūkijos valdos“ pagrindinio pastato, jo dalių ir priestatų įkainojimo (perkainojimo) pažymynais. Šis dokumentas parengtas ne turto vertintojo, o matininkų ir jo paskirtis – užfiksuoti namo kadastrinius duomenis, o ne realią vertę. Atsakovas teigia, esą namo vertė nuo 2013 m. sumažėjo beveik 3 kartus, nors yra visuotini žinoma ir dėl to atskirai neprodeinėtina aplinkybė, kad nekliojamojo turto kainos Lietuvoje nuo 2013 m. tik augo, o ne mažėjo. Kartu atsakovas sutinka su pagalbinio ūkio paskirties pastato 3127,90 Eur vertę, nors šio pastato vertę nustatyta pagal 2013 m. spalio 25 d. turto vertinimo atskaitą, pateiktą santuokos nutraukimo byloje.
- 27.5. Iš byloje esančių duomenų matyti, kad faktiškai namu ir priklausiniais nuo 2012 m. naudojasi tik atsakovas A. Ž., šalių santykiai yra tokie blogi, kad bendras gyvenimas name nėra įmanomas, šalių socialinė taika nebūtų atkurta, ieškovei ir toliau faktiškai namu nesinaudoti. Atsakovo reikalavimas pasilikti sau pastatą – sandėlį, į atdailijant, nors 1/2 dalis šio daikto priklauso ieškovei, ir nustatyti žemės sklype servitutą, kurio apimtis yra aiškiai

nepakankama naudotis gyvenamuoju namu, įrodo atsakovo siekį sudaryti ieškovei nepakenčiamas gyvenimo sąlygas, iš esmės apribojant galimybę naudotis savo turtu. Atsakovas negalėjo paaiškinti, kaip šalys naudosis bendra terasa, kaip ieškovė pateiks į savo 1 m ploto apie gyvenamąjį namą servituotą nustatytą žemės sklypo dalį, kurioje vietoje ieškovė turėtų laikyti namų šildyti reikalingas kuro atsargas, ūkio reikmenis, kada ir kokiomis lėšomis būtų atlikti naudotis Gyvenamuoju namu pagal atsakovo projektą reikalingi namo tam tikri pakeitimai, atskiriant kai kurias patalpas. Teismas, įvertinęs faktinius bendro daikto naudojimo santykius, įpareigojo šalį, užėmusią ir eksploatuojančią visą turtą, išmokėti šaliai, faktiškai praradusiai savo turtą, kompensaciją. Kitoks sprendimas lemtų ne socialinės taikos atkūrimą ir ginčo išsprendimą iš esmės, o naujų teisinių ginčus. Atitinkamai situacija, kai valstybės institucijos ilgą laiką (nuo 2012 m.) neužtikrina asmens teisės naudotis savo turtu, pažeistų ne tik nacionalinius teisės aktus, bet ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvų apsaugos konvencijos 6 straipsnį ir Protokolo Nr. 1 1 straipsnį.

- 27.6. Atsakovo siekis, kad ieškovė padengtų pusę sumos, kurią jis, kaip statytojas, sumokėjo šalinamas savo neteisėtų veiksmų, t. y. savavališkos statybos, padarinius, prieštarauja Lietuvos Respublikos statybos įstatymui ir CK 3.115 straipsnio nuostatomis, kad už vieno suutuokinio padarytus teisės pažeidimus privalo atsakyti kaltas suutuokinis. Pagalbinio ūkio paskirties pastatą palikus atsakovui nuosavybės teise, ieškovė atsakovo investuota dalimi nepraturtėjo ir nepasinaudojo.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl atidailijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės

28. Bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojamas ir disponuojamas bendraturčių sutarimu, o kai bendraturčiai nesutaria, bendrosios nuosavybės valdymo, naudojimosi ir disponavimo tvarką nustato teismas (CK 4.75 straipsnio 1 dalis). Kiekvienas bendraturtis, be kita ko, turi teisę reikalauti atidailyti jo dalį iš bendrosios dalinės nuosavybės (CK 4.80 straipsnio 1 dalis).
29. Atidailijimas iš bendrosios dalinės nuosavybės yra vienas iš bendrosios dalinės nuosavybės teisės įgyvendinimo būdų. CK 4.80 straipsnio 1 dalies prasme atidailijimas reiškia daikto teisinio režimo ir bendraturčio statuso pasikeitimus. Šiuo būdu įgyvendinus bendraturčio, kaip savininko, teises, pasibaigia jo su kitais bendraturčiais turima bendroji dalinė nuosavybė. Taigi bendrosios dalinės nuosavybės teisės dalyvio turto dalį atidailijus iš bendro turto, bendrosios dalinės nuosavybės teisė pasibaigia, o atsidailijęs bendraturtis tampa asmeninės nuosavybės teisės subjektu ir turi teisę atidailyti turtą valdyti, naudoti bei juo disponuoti savo nuožiūra (CK 4.37 straipsnio 1 dalis). Jeigu nesusitariama dėl atidailijimo būdo, tai pagal bet kurio bendraturčio ieškinį dalį galima be neproporcingos žalos jo paskirti; kitais atvejais vienas ar keli iš atidailijamų bendraturčių gauna kompensaciją pinigais (CK 4.80 straipsnio 2 dalis).
30. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, vadovaujantis CK 4.75 straipsnyje įtvirtintais bendrosios nuosavybės teisės įgyvendinimo principais, atidailijimo siekiančiam bendraturčiui tenka pareiga įrodyti teisme, kad jo siūlomas bendrosios dalinės nuosavybės nutraukimo būdas yra priimtinausias, kad jis nepažeis kitų bendraturčių teisių ir teisėtų interesų, nepadarys neproporcingos žalos daiktui bei jo paskirti. Kiti bendraturčiai gali įstatymų nustatyta tvarka pateikti kitokią atidailijimo iš bendrosios nuosavybės variantus (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapės 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-347-248/2016 26 punktą). Sprendžiant klausimą dėl nekilnojamojo daikto dalies atidailijimo, atsidailyti prašantis bendraturtis turi aiškiai įvardyti, kokį atskirą nekilnojamąjį daiktą prašo suformuoti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-190/2010 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
31. Kasacinio teismo praktikoje, sprendžiant dėl bendrosios dalinės nuosavybės atidailijimo, pabrėžiama bendraturčių pareiga išnaudoti visas galimybes suderinti savo valią dėl bendro daikto, bendradarbiauti, kooperotis ir aktyviai ieškoti visiem bendraturčiams priimtino sprendimo būdo bei optimaliausio atidailijimo varianto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-452/2014), laikomasi nuostatos, kad kiekvienas bendraturtis turi teisę pateikti savo atidailijimo variantą, teikiamą atidailijimo variantui turi būti procedūriškai ir techniškai priimtini, t. y. fiziniai ir įmanomi įgyvendinti, atitikti bendraturčių dalis, nedaryti neproporcingos žalos daiktui, taip pat nepažeisti kitų asmenų teisių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 11 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-77-403/2019 19 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
32. Kasacinis teismas yra išaiškęs, kad tais atvejais, kai yra bendraturčių nesutarimas dėl atidailijimo būdo, teismas turi įvertinti kiekvieno iš bendraturčių interesus ir spręsti šalių ginčą, remdamasis proporcingumo ir protingos, teisingos bei sąžiningos bendraturčių interesų pusiausvyros principais (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 29 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-213/2011). Sprendžiant dėl atidailijimo būdo teisine tvarka reikia parinkti tokį atidailijimo būdą, kuris geriausiai apgintų daugelio bendraturčių interesus, taip pat nepažeistų nė vieno iš bendraturčių teisių ir jam priklausančią dalytinio turto dalį. Teismo patvirtinama atidailijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės tvarka turėtų užtikrinti tolesnį tokio turto naudojimo racionalumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2006).
33. Kasacinis teismas yra išaiškęs, kad, sprendžiant bendraturčių ginčą, kai vienas (ar keli) iš jų reikalauja atidailyti iš bendrosios dalinės nuosavybės, o kitas – nustatyti daikto, kuris yra bendroji dalinė nuosavybė, naudojimosi tvarką, prioritetą turi būti teikiamas atidailijimui iš bendrosios nuosavybės įgyvendiniant nuosavybės teises teikiama, nes taip palengvinamas ir supaprastinamas savininko teisių turinį sudarančių teisių įgyvendinimas ir išvengiama ginčų, galinčių kilti tarp bendraturčių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-149/2014 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
34. Kasacinio teismo konstatuota, kad teismai, sprendžiant šalių ginčą dėl turto atidailijimo ir vertindami, ar vieno iš bendraturčių siūlomas atidailijimo būdas atitinka įstatymų nustatytus reikalavimus, nuosavybės apsaugos ir proporcingumo principus, turi tam tikrą diskreciją, kurią įgyvendindami privalo vadovautis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais (CK 1.5 straipsnis). Įstatymas tiek iš nuosavybės teisės dalyvių, tiek iš teismo reikalauja laikytis interesų pusiausvyros principo, kartu, sprendžiant ginčą teisme, siekti galimų ginčų ir konfliktų pašalinimo ateityje. Taigi konkrečiu atveju teismas gali konstatuoti, kad nustatyti naudojimosi bendru turtu tvarką ar atidailyti iš bendrosios dalinės nuosavybės natūra susiję dalykai aplinkybėmis neteklinga ir neatitiktų šalių interesų gyvino bei derinio principo, ir racionaliems bei šalių teises geriau apgimančioms bendrosios nuosavybės įgyvendinimo būdų pripažinti atidailijimą iš bendrosios nuosavybės priteisiant kompensaciją, tačiau toks teismo sprendimas turi būti teisėkai motyvuotas ir pagrįstas faktinėmis bylos aplinkybėmis (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-535/2012 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
35. Kasacinis teismas yra išaiškęs, kad nagrinėjant kompensacijos pinigais priteisimo klausimą taip pat svarbu išnagrinėti, ar bendraturčiai išgaliai realiai sumokėti nustatytą dydžio kompensaciją, nes priešingu atveju teismo sprendimo vykdymas taptų komplikuoju – išieškojimą gali tekti nukreipti į atidailytą turtą ir taip bendro daikto netektį abu bendraturčiai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-253/2011; kt.). Šalies galėjimas sumokėti kompensaciją turi būti pagrįstas byloje pateiktais ir išsiaiškintais įrodymais apie jos turinį padėtį, o nustatęs, kad šalis to negali padaryti, svarstytina galimybė taikyti kitokią bendrosios nuosavybės teisės įgyvendinimo būdą. Vertinimas, kad bendraturčio, kuriame turtais priteisiamas natūra, galimybę sumokėti kitam bendraturčiui kompensaciją patvirtina aplinkybė, jog jam priteistas turtas natūra, taigi kompensacija gali būti išieškoma iš šio turto, laikytinas nepagrįstas ir iškreipiančiu atidailijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės instituto esmę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-535/2012).

Dėl kasacinio skundo argumentų dėl bendraturčių reikalavimų, susijusių su Žemės sklypo atidailijimu nagrinėjamoje byloje

36. Kasaciniame skunde nurodyta, kad teismai, pažeisdami CK 4.80 straipsnio 1 dalį ir nukrypdami nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-260/2009; 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-478/2009; 2009 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-482/2009; 2010 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-190/2010; 2019 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-77-403/2019 ir kt.), dėl Žemės sklypo priėmė sprendimą, kuris prieštarauja pačiai atidailijimo instituto sampratai ir yra neįmanomas įgyvendinti. Šie argumentai kasaciniame skunde grindžiami tuo, kad: 1) ieškovės pateiktas 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ projektas pagal savo turinį apgrįstai nėra atidailijimo projektas, nes projekte raide „C“ yra pažymėtos vientisos ir jokias realias dalis nepadaiktas 686 kv. m žemės plotas, kurį teismas paskyrė abiem bendraturčiams bendrai, tuo tarpu atidailijus jokių bendrų plotų negali pasiskirti, o tai reikšia, kad ieškovė, formuluodama savo reikalavimą, tikamai neįvardijo, kokį atskirą nekilnojamąjį daiktą prašo suformuoti; 2) visas Žemės sklypas, išskaitant ir servitutinio kelo plotą, turi būti paskirstytas tarp dviejų būsimų sklypų, kurie turėtų būti suformuoti kaip atidailijimo galutinės rezultatas, tikrasis kelo servituto plotas yra 610 kv. m (2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtas Žemės sklypo padalijimo projektas kelo servituto plotas – 686 kv. m – yra nurodytas klaidingai), taigi teismo sprendimu liko nepadaiktas net 610 kv. m žemės, kurioje yra kelo servitutas, bet dar ir 76 kv. m kitos žemės; 3) teismo sprendimo dalies dėl Žemės sklypo atidailijimo neįmanoma įgyvendinti, nes dėl nurodyto 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ žemės sklypo padalijimo projekto trūkumų padalyti Žemės sklypą į du sklypus techniškai neįmanoma, taip pat neįmanoma parengti žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto; 4) apeliacinės instancijos teismas padarė nepagrįstą išvadą, kad atsakovo D. Ž. siūlomas matininkės N. G. parengtas Žemės sklypo atidailijimo projektas yra neracionalus.
37. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus atmeta kaip nepagrįstus.
38. Pažymėtina, kad nagrinėjamoje byloje dėl Žemės sklypo pareikštais reikalavimais tiek ieškovė, tiek ir atsakovo D. Ž. būdai šio sklypo bendraturčiai, siekia atsidailyti iš bendrosios dalinės nuosavybės. Kiekvienas iš jų byloje reikė priešpriešinius reikalavimus ne dėl Žemės sklypo atidailijimo natūra, o dėl pripažinimo teisės be kito bendraturčio sutikimo vykdyti Žemės sklypo pertvarkymą pagal kiekvieno iš jų pateiktus projektus, ieškove – pagal 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtą Žemės sklypo padalijimo pasiūlymą, o atsakovas D. Ž. – pagal 2020 m. balandžio 27 d. matininkės N. G. parengtą žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą. Šie bendraturčiai byloje neteikė žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektų, parengtų taikytose nustatyta tvarka. Kaip alternatyvius reikalavimus kiekvienas iš šių bendraturčių reikė reikalavimus atidailyti nurodytą žemės sklypą iš bendrosios dalinės nuosavybės, jam asmeninės nuosavybės teise priteisiant visą Žemės sklypą, o kitam bendraturčiui – piniginę kompensaciją.
39. Iš byloje ieškovės pateikto 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengto Žemės sklypo padalijimo pasiūlymo ir ieškovės suformuluoto reikalavimo (pripažinti jai teisę be atsakovo D. Ž. sutikimo vykdyti Žemės sklypo pertvarkymą pagal 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtą Žemės sklypo padalijimo pasiūlymą, atidailijant Žemės sklypą ir ieškovei paskirti 14 160 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėta raide „A“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto „C“ raide, o atsakovui D. Ž. paskirti 12 813 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėta raide „B“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“; o už ieškovei atitenkančią 1347 kv. m didesnę žemės sklypo dalį priteisti iš ieškovės atsakovui D. Ž. 216 Eur pinigine kompensacija) matyti, kad ieškovė įvardijo, kokius atskirus nekilnojamojo daikto siekia suformuoti, t. y. kad siekia suformuoti žemės sklypą, susidedantį iš 14 160 kv. m ploto žemės sklypo, pažymėto raide „A“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto „C“ raide, bei žemės sklypą, susidedantį iš 12 813 kv. m ploto žemės sklypo, pažymėto raide „B“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“. Nurodytas servitutinis kelas, 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtame Žemės sklypo padalijimo pasiūlyme pažymėtas raide „C“, įsiterpia tarp sklypų, pasiūlyme pažymėtų raidėmis „A“ ir „B“, todėl teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstą apeliacinės instancijos teismo išvadą, kad aplinkybė, jog pasiūlyme nėra nurodyta, kuriam iš bendraturčių priskirtas konkretus šios Žemės sklypo dalies, pasiūlyme pažymėtos raide „C“, plotas, neturi esminės reikšmės.
40. Pirmosios instancijos teismas tenkino ieškovės reikalavimą, sprendimu pripažino ieškovei teisę be atsakovo D. Ž. sutikimo vykdyti Žemės sklypo pertvarkymą pagal 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtą žemės sklypo padalijimo pasiūlymą, atidailijant žemės sklypą taip: ieškovei paskirti 14 160 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėta raide „A“; ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“, o atsakovui D. Ž. paskirti 12 813 kv. m ploto žemės sklypą, pažymėta raide „B“, ir 343 kv. m servitutinio kelo, pažymėto raide „C“, už ieškovei atitenkančią 1347 kv. m didesnę žemės sklypo dalį priteisiant iš ieškovės atsakovui D. Ž. 216 Eur pinigine kompensacija. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamą nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą. Iš šios pirmosios instancijos teismo sprendime išdėstytą patenkinimo ieškovės reikalavimo turinio matyti, kad juo nuspręsta dėl viso Žemės sklypo, todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra pagrindo pripažinti, jog, kaip teigiama kasaciniame skunde, teismo sprendimu liko nepadaiktas net 610 kv. m žemės, kurioje yra kelo servitutas, bet dar 76 kv. m kitos žemės.
41. Apeliacinės instancijos teismas tyrė ir vertino atsakovo D. Ž. nurodytą aplinkybę, kad, nekilnojamojo turto registro išrašu duomenimis, kelo servituto plotas yra 610 kv. m, o ieškovės pateiktame 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ žemės sklypo padalijimo pasiūlyme Žemės sklypo dalies, pažymėtos raide „C“, plotas yra 686 kv. m. Jai įvertinęs, apeliacinės instancijos teismas, nors ir nustatęs nekilnojamojo turto registre ir UAB „Geoginta“ parengtame pasiūlyme nurodytų atitinkamų Žemės sklypo dalių plotų neatitikimą, tačiau nutartyje nurodė atitinkamus argumentus ir jais remdamasis padarė išvadą, kad ši aplinkybė nesudaro pagrindo 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengto pasiūlymo vertinti kaip netinkamai parengto. Teisėjų kolegija pažymi, kad kasaciniame skunde teigiant, jog tikrasis kelo servituto plotas yra 610 kv. m, o 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ žemės sklypo padalijimo pasiūlyme kelo servituto plotas – 686 kv. m – yra nurodytas klaidingai, skunde nėra nurodyti argumentai, kuriais būtų įkvėstuojama nurodyta apeliacinės instancijos teismo išvada ir pagrindžiamas jos neteisėtumas.
42. Kasaciniame skunde teigiant, kad teismo sprendimo dalies dėl Žemės sklypo atidailijimo neįmanoma įgyvendinti, nes dėl skunde nurodyto 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ žemės sklypo padalijimo pasiūlymo trūkumų padalyti Žemės sklypą į du sklypus techniškai neįmanoma, taip pat neįmanoma parengti žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto, teisėjų kolegijos vertinimu, skunde nėra nurodyti tokie teigini pagrindžiantys argumentai, todėl ji pripažinti pagrįstu nėra pagrindo.
43. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, sprendžiamas su Žemės sklypu susijusiu jo bendraturčių pareikštais reikalavimais, ištyrė ir įvertino šalių pateiktus projektus bei padarė išvadą, kad: pagal ieškovės pateiktą 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ žemės sklypo padalijimo pasiūlymą atidailijamą iš bendrosios dalinės nuosavybės žemės sklypą ribos yra racionališkai nei pagal atsakovų pateiktą projektą; atsakovų pateiktas atidailijimo variantas negali būti pripažintas tinkamu dėl jo neracionalumo; nors ieškovei tenkanti Žemės sklypo dalis yra šiek tiek didesnė už jos turimą bendrosios nuosavybės dalį, ši aplinkybė nepaneigia, jog būtent UAB „Geoginta“, o ne matininkės N. G. parengtas projektas labiau užtikrina proporcingą bendraturčių teisių ir teisėtų lūkesčių apsaugą. Tokias išvadas apeliacinės instancijos teismas grįdė Taisyklių 32 punkte įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, nustatytomis aplinkybėmis dėl egzistuojančios Žemės sklypo faktinės naudojimo tvarkos, bendraturčiams atidailijamų žemės sklypų formų ir lokacijų, tuo, kad byloje nėra įrodytas atsakovų poreikis naudotis pagal 2020 m. gegužės 28 d. UAB „Geoginta“ parengtą projektą ieškovei priskirtina kūdria, o jų duomenys, jog atsakovai turi poreikį naudotis ir naudojasi šalia kapinių esančia pieva privažiuoti prie šilnamų ūkio.
44. Kasacinio skundo teiginys, kad apeliacinės instancijos teismas padarė nepagrįstą išvadą, jog atsakovo D. Ž. siūlomas matininkės N. G. parengtas Žemės sklypo atidailijimo projektas yra neracionalus, skunde grindžiamas argumentais, kad: pagal matininkės N. G. parengtą Žemės sklypo atidailijimo projektą bendraturčiams būtų suformuoti kiek įmanoma didesni, maždaug vienodo dydžio žemės sklypai, takti maždaug vienodo dydžio kelo servituto plotai ir su juo susiję nepatogumai, atsakovas D. Ž. turėtų priėjimą prie Žemės sklype esančios vandens pralaidos iš kūdros, apeliacinės instancijos teismo nurodytas motyvas dėl sklypų netaisyklingos formos negali turėti lemiamos reikšmės, teisėjų kolegija, įvertinusi šiuos kasacinio skundo argumentus, atsisveigai ir jį, kad jais nekvestionuojamas atitinkamas apeliacinės instancijos teismo nustatytos nagrinėjamo klausimo aspektu turinčios reikšmės bylos aplinkybės, konstatuoja, kad jie neteikia pagrindo pripažinti nepagrįstomis apeliacinės instancijos teismo išvadas, nurodytas anksčiau minėtos šios nutarties punkte.

Dėl kasacinio skundo argumentų dėl bendraturčių reikalavimų, susijusių su Gyvenamojo namo atidailijimu ir kompensacijos priteisimu nagrinėjamoje byloje

45. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad teismai, priteisdami iš atsakovo A. Ž. 38 171,92 Eur pinigine kompensacija ieškovei, pažeisdami CPK 185 straipsnyje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles, padarė nepagrįstą išvadą, jog atsakovo A. Ž. turinė padėtis yra pakankamai gera piniginei kompensacijai išmokėti. Skunde nurodoma, kad teismai neanalizavo atsakovo A. Ž. gaunamą pajamų ir išlaidų dydžio, turinio turto vertės bei būklės, įrodymų,

patvirtinančių, kad jis nepajėgus ieškovei sumokėti 38 171,92 Eur kompensaciją, be to, Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu, priimtu ieškovės ir atsakovo A. Ž. santuokos nutraukimo byloje, nustatytos prejudicinės faktų galios turinčios aplinkybės, kad namas gali būti padalintas natūra, kad yra galimybės šalinį į bendrai valdyti ir naudoti, taip pat nustatyta, kad šalis neturi finansinių galimybių sumokėti vienai kitai kompensacijai (**CPK 182 straipsnio** 1 dalies 2 punktą). Skunde teigiama, kad teismai privakioje konstatuoti, jog atsakovo A. Ž. nepajėgus ieškovei įsiskolijęs kompensacijos, ir nustatyti Gyvenamojo namo naudojimosi tvarką pagal šio atsakovo siūlomą projektą.

46. Pagal **CPK 178** straipsnį šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsisakymus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių **CPK** nustatyta tvarka nereikia įrodinėti. Aplinkybės, kurių nereikia įrodinėti, reglamentuoja **CPK 182 straipsnis**. Jo 2 punkte nustatyta, kad nereikia įrodinėti aplinkybių, nustatytų įsiteisėjusiu teismo sprendimu kitoje civilinėje ar administracinėje byloje, kurioje dalyvavo tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukėlė teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims (prejudiciniai faktai). Kasacinis teismas yra konstatavęs, kad teismo sprendimo prejudiciniai faktai reiskia, jog įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatyti faktai ir teisių santykių šaly, kitai dalyvaujantys byloje asmenys ir jų teisių perėmėjai nebegali ginčyti kitose bylose (**CPK 279** straipsnio 4 dalis). Kasacinis teismas, atsižvelgdamas nurodytas teises normas, yra suformulavęs tokias esmines teisinio praktikos nuostatas: prejudiciniai faktai laikytinos aplinkybės įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galios tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abi bylos bylos bet kokių procesinių statusų dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukėlė teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažinti prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjimo dalys ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-38/2012**).
47. Teisėjų kolegija pažymi, jog kasaciniame skunde teisingai nurodyta, kad įsiteisėjusiu Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu, priimtu ieškovės ir atsakovo A. Ž. santuokos nutraukimo byloje, yra nustatytos aplinkybės, kad Gyvenamasis namas gali būti padalintas natūra, kad yra galimybės šalinį į bendrai valdyti ir naudoti, taip pat nustatyta, kad šalis neturi finansinių galimybių sumokėti vienai kitai kompensacijai.
48. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad šalis byloje pareiškė reikalavimus nepageidavo Gyvenamojo namo atidalyti natūra, ieškove ieškiniu prašė teismo atidalyti jos dalį Gyvenamojo namo iš bendrosios dalinės nuosavybės, priteisiant atsakovui A. Ž. visą Gyvenamąjį namą, o ieškovei iš atsakovo – kompensaciją, tuo tarpu atsakovas A. Ž. priešieškiniu prašė nustatyti naudojimosi Gyvenamoju namu tvarką. Nors kasaciniame skunde teigiama, jog teismai nepagrįstai nurodė, esą atsakovas A. Ž. nesilėiė Gyvenamojo namo atidalyjimo būdo, tačiau teisėjų kolegija šį kasacinio skundo teiginį atmeta kaip neargumentuotą ir nepagrįstą.
49. Atsižvelgus į kasaciniame skunde nurodytus argumentus, kuriais teigiama apie teismų netikimą įvertinimą atsakovo A. Ž. galimybes sumokėti kompensaciją ieškovei, nagrinėjamoje byloje yra aktualu įvertinti Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu nustatytas aplinkybes, kad šalis neturi finansinių galimybių sumokėti vienai kitai kompensacijai, reikšmę ir galia nagrinėjamoje byloje. Teisėjų kolegija vertina, kad nurodyta teismo sprendimu nustatyta aplinkybė siejama su 2015 m. gruodžio 16 d. teismo sprendimo priėmimo laiku ir turi prejudicinę galia būtent dėl to laiko šalių finansinių galimybių, tačiau šis jog negalima daryti išvadų dėl atsakovo A. Ž. finansinių galimybių sumokėti ieškovei kompensaciją nagrinėjamoje byloje ir nesutampa su pastarąja aplinkybe. Nagrinėjamoje byloje nurodyta teismo sprendimu nustatyta aplinkybė tiesiogiai nėra reikšminga, o yra reikšminga aplinkybė, kuri nebūvo ir negalėjo būti nustatyta 2015 m. gruodžio 16 d. teismo sprendimu, t. y. ar atsakovas A. Ž. pagal savo turintį padėtį pirmosios instancijos teismo sprendimo 2020 m. lapkričio 16 d. priėmimo metu galėjo sumokėti ieškovei kompensaciją. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pastarąją aplinkybę nagrinėjamoje byloje nustatydami teismai nepažeidė **CPK 182 straipsnio** 1 dalies 2 punkto nuostatų.
50. Įrodinėjamą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų (**CPK 176, 185** straipsniai) aiškinimo ir taikymo praktika suformuota ir išplėta daugelyje kasacinio teismo nutarčių. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad įrodymų vertinimas pagal **CPK 185** straipsnį reiskia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę teismas nustato pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Įrodymų pakankamumas byloje reiskia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių būvį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-37-867/2017**, 47 punktą). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik šį įrodymų visumą daryti išvadą apie tam tikrą įrodinėjimo dalyko konkrečiąją aplinkybę esančių faktų būvį ar nebūvį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutarties civilinėje byloje **Nr. 3K-3-229-916/2017** 23 punktą).
51. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad įrodymų turinio vertinimas yra fakto klausimas, kurio kasacinis teismas nagrinėja (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 25 d. nutartį civilinėje byloje **Nr. 3K-3-338-415/2015**; 2016 m. liepos 1 d. nutarties civilinėje byloje **Nr. 3K-3-374-421/2016** 17 punktą, kt.). Kasacinė tvarka vertindamas byloje teismų priimtus sprendimus teisės taikymo aspektu dėl proceso teisės normų galimo pažeidimo kasacinis teismas, iš naujo nesusistatydami faktinių bylos aplinkybių, tik patikrina, ar byla nagrinėjama teismų tinkamai taikant įrodinėjimo taisykles (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugėjo 1 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-220-684/2021**, 49 punktą). Reikalavimas vertinti įrodymus, vadovaujantis vidiniu įsitikinimu, yra teismo nepriklausomumo principo išraiška, nes nurodymai teismui, kaip vertinti vieną ar kitą įrodymą, nekeltini. Dėl to atvejai, kai šalies nurodytos aplinkybės, argumentai nepripažinti įrodais, savaime neleidžia daryti išvadų, kad bylos nagrinėjimo metu teisme buvo padaryta **CPK 176, 185** straipsnių pažeidimų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 27 d. nutartį civilinėje byloje **Nr. 3K-3-243/2010**; 2021 m. rugėjo 16 d. nutarties civilinėje byloje **Nr. e3K-3-371-701/2021** 38 punktą).
52. Nagrinėjamoje byloje kasaciniam skunde teigiant, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė **CPK 185** straipsnįje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles ir padarė nepagrįstą išvadą, jog atsakovo A. Ž. turintį padėtį yra pakankamai gera piniginei kompensacijai sumokėti, šie skundo teiginiai grindžiami tuo, kad: teismai nevertino atsakovo A. Ž. argumentų ir pateiktų įrodymų, patvirtinančių, kad po santuokos nutraukimo jis neturėjo jokių galimybių sukaupti lėšų teisme priteisintai piniginei kompensacijai sumokėti; teismai neanalizavo atsakovo A. Ž. gaunamų pajamų ir išlaidų dydžio, nevertino pinigų skolinomumo faktą, nepasakė dėl jo argumentų apie galimybes atnaujinti šiltnamius nebūvimo ir šių statinių nusidėvėjimą, neatsižvelgė į pirties pastatymo aplinkybes, į tai, kad Alytaus r. sav., (*duomenys neskelbtini*), esantis turtas yra bevertis; atsakovas A. Ž. kitų transporto priemonių ir technikos, išskyrus seną traktoriką – žolapjovę, neturi; galimybę sumokėti piniginę kompensaciją reikšmės negali turėti ir apeliacinės instancijos teismo nurodyti žemės sklypų dalių dovanojimo D. Ž. sandoriai, kadangi padovanoto turto bendra rinkos vertė yra daug kartų mažesnė už priteistos kompensacijos dydį.
53. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą atmeta kaip nepagrįstą. Iš bylos duomenų ir skundžiamos nutarties turinio darytina išvada, kad apeliacinės instancijos teismas, vertindamas įrodymus, įvertino visus byloje surinktus įrodymus ir savo išvadą dėl atsakovo A. Ž. galėjimo sumokėti kompensaciją ieškovei padarė iš byloje surinktų įrodymų visumos. Tokią apeliacinės instancijos teismo išvadą teisėjų kolegija vertina kaip atitinkančią byloje surinktus ir pagal **CPK 185** straipsnįje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles įvertintus įrodymus. Kasaciniame skunde teigiant, kad teismai nevertino atitinkamų įrodymų, nepagrindžiama, kad šie įrodymai byloje surinkti įrodymų visumos kontekste, vadovaujantis įrodymų vertinimo taisyklėmis, teikė pagrindą teismui padaryti kitokias, nei jis konstatavo skundžiamoje nutartyje, išvadas apie įrodinėjamų faktų esančių faktų (ne)būvimą. Pažymėtina, kad kasaciniame skunde nėra pateikta argumentų, kuriais būtų kvestionuojamas apeliacinės instancijos teismo išvados, jog namų valdos, esančios Alytaus r. sav., (*duomenys neskelbtini*), bevertiskumas nėra įrodytas, atsakovo A. Ž. pakankamai gera turintį padėtį turto duomenys apie atliktus turto turto pagerinimus, naujo turto sukurimą (įrengtą pirtį, šiltnamį, įsigytą naują namų valdos ir šiltnamio ūkio apšildymo katilą, įrengtas pakėpų patalpas). Apeliacinės instancijos teismas iš Lietuvos teisių informacinės sistemos LITEKO duomenų nustatė, kad Alytaus rajono apylinkės teismo 2016 m. lapkričio 16 d. nutartimi konstatuota, jog nutraukus santuoką, atsakovui A. Ž. atiteko 11 706,45 Eur vertės ūkininko ūkis, nemažos vertės nekilnojamas turtas, automobiliai, keturratės motociklai ir kitas vertingas turtas, atsakovas A. Ž. nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių sumažėjusias pajamas ir sumažėjusią jo turto vertę. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas tinkamai įvertino ir nustatytas aplinkybes dėl žemės sklypų dalių dovanojimo D. Ž., atsakovo A. Ž. bylos nagrinėjimo metu (2017 m. rugpjūčio 10 d. ir 2020 m. sausio 27 d.) pasiskolintų lėšų.

Dėl bendraturčių dalių bendrosios nuosavybės teisėje pasikeitimo ir nustatymo padidinus bendrąjį daiktą ar jo vertę

54. Atsakovai kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas priešieškiniu reikalavimą nustatyti Gyvenamojo namo dalis, nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-341-611/2018**, 30 punktą), nepagrįstai taikė **CK 4.77 straipsnio** 1 ir 2 dalis, reglamentuojančias bendraturčių bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančio daikto padidinimą, nors turėjo taikyti **CK 4.47** straipsnįje nustatytas nuosavybės teisės įgijimo pagrindą – naujo daikto pagaminimą.
55. Vertinant šį kasacinio skundo argumentą pažymėtina, kad Alytaus rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 16 d. sprendimu ieškovei ir atsakovui A. Ž. priteista po 1/2 dalį 76 343,83 Eur vertės 96 procentų baigtumo statomo Gyvenamojo namo. Atsakovas A. Ž. priešieškiniu nurodė, kad santuokos nutraukimo byloje padalyto Gyvenamojo namo baigtumą jis padidino nuo 96 proc. iki 100 proc., priešieškiniu, be kita ko, prašė nustatyti, kad jo bendrosios dalinės nuosavybės dalis 208,17 kv. m bendro ploto 100 proc. baigtumo Gyvenamajame name yra 52/100 dalys, o ieškovės bendrosios dalinės nuosavybės dalis – 48/100 dalys. Atsakovo A. Ž. teigimu, ieškovei santuokos nutraukimo byloje priteista Gyvenamojo namo dalis turi būti perskaičiuojama į idealiąsias dalis nuo 2013 m. užfiksuoto 96 proc. baigtumo, todėl ieškovei gali pretenduoti tik 1/48/100 Gyvenamojo namo dalis, o atsakovui A. Ž. bendrosios dalinės nuosavybės teise Gyvenamajame name priklauso 52/100 dalys.
56. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl priešieškiniu reikalavimo nustatyti Gyvenamojo namo dalis, taikė **CK 4.77 straipsnio** 1 dalį, konstatavo, jog atsakovas A. Ž. nepateikė įrodymų, kad jis Gyvenamojo namo pirmame aukšte pabaigė vidaus apdailą, pastogės patalpose įrengė tualetą patalpą, vonios patalpą, baigė terasą turėdamas ieškovės sutikimą, todėl apeliacinės instancijos teismas neturi pagrindo spresti, jog pirmosios instancijos teismo sprendimas netenkinti atsakovo A. Ž. priešieškiniu reikalavimu nustatyti, jog atsakovo A. Ž. bendrosios dalinės nuosavybės dalis Gyvenamajame name yra 52/100 dalys, o ieškovės bendrosios dalinės nuosavybės dalis Gyvenamajame name yra 48/100 dalys, yra nepagrįstas ir neteisingas. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais, kad Gyvenamojo namo užbaigimas (šis esmės jo galutinis įrengimas – vonios ir tualetų įrengimas, terasos užbaigimas, vidaus apdailos darbai) negali būti traktuojamas kaip naujo daikto sukurimas ar esamo daikto rekonstrukcija statybos būdu, pertvarkant esamą statinį ir sukuriant naują kokybę.
57. Teisėjų kolegija pažymi, kad dalį bendrosios dalinės nuosavybės teisėje nustatymas yra vienas svarbiausių bendrosios nuosavybės santykių teisinio regulavimo klausimų, nes idealiosios dalies dydis apibrėžia nuosavybės teisės subjekto teisių į bendrą daiktą ir pareigų, susijusių su bendru daiktu, apimtį (**CK 4.76** straipsnis).
58. Dalių bendrosios nuosavybės teisėje dydis paprastai nustatomas bendrosios dalinės nuosavybės teisės atsiradimo metu ir priklauso nuo bendrosios dalinės nuosavybės teisės atsiradimo pagrindo (**CK 4.47** straipsnis). Tačiau bendraturčių dalies bendrosios dalinės nuosavybės teisėje gali pasikeisti padidinus bendrąjį daiktą, t. y. padidinus bendrąjį daiktą ar jo vertę, **CK 4.77** straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu bendraturtis, turėdamas kitų bendraturčių sukurimą ir laikydamasis įstatymų nustatytų taisyklių, savo lėšomis padidina bendrąjį daiktą ar jo vertę, tai šio bendraturčio reikalavimu jo bendrosios dalinės nuosavybės dalis ir naudojimosi bendroju daiktu tvarka turi būti atitinkamai pakeičiamos.
59. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad bendraturčio bendrosios nuosavybės dalies pakeitimas, padidinus bendrąjį daiktą dalinę nuosavybę, reiskia kitą teisę apimties pasikeitimą. **CK 4.77** straipsnis nustato tokio teisių pasikeitimo pagrindus ir tokio pasikeitimo teisėtumui būtiną sąlygą. Pagal **CK 4.77** straipsnio 1 dalį yra pagrindas padidinti bendraturčio bendrosios dalinės nuosavybės dalį ir atitinkamai pakeisti naudojimosi tvarką, jei bendras daiktas yra padidinamas tokiomis sąlygomis: 1) turint kitų bendraturčių sutikimą; 2) laikantis įstatymų nustatytų taisyklių; 3) bendraturčio lėšomis. Pagal **CK 4.77** straipsnio 2 dalį, jeigu bendraturtis padidina bendrąjį daiktą ar jo vertę neturėdamas kitų bendraturčių sutikimo ir jeigu padidintos daikto ar jo vertės dalies negalima atskirti nesužalojant bendro daikto, tai visų bendraturčių dalyje padidėja proporcingai jų bendrosios nuosavybės teise turimoms dalims (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-77/2011**; 2018 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-545-611/2018**, 21 punktą).
60. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į priešieškiniu reikalavimu nustatyti Gyvenamojo namo dalis faktinį pagrindą bei atsakovo A. Ž. prašomą taikyti teisių gynimo būdą, daro išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas šį priešieškiniu reikalavimą, pagrįstai taikė ginčo dėl bendraturčio dalies bendrosios dalinės nuosavybės teisėje pasikeitimo teisinį santykį reglamentuojančią **CK 4.77** straipsnį. Pažymėtina, kad **CK 4.47** straipsnio 4 punkte įtvirtintas nuosavybės teisės įgijimo pagrindas – naujo daikto pagaminimas. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais teisių argumentus, kad Gyvenamojo namo užbaigimas (šis esmės jo galutinis įrengimas – vonios ir tualetų įrengimas, terasos užbaigimas, vidaus apdailos darbai) negali būti traktuojamas kaip naujo daikto sukurimas. Nagrinėjami atvejai nebūvo sukurtas jos savarakiškai naujas daiktas, o buvo atlikti esamo daikto pagerinimai. Dėl to kaip nepagrįstą atmetini kasacinio skundo argumentai, kuriais teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai taikė **CK 4.77** straipsnio 1 ir 2 dalis, nors turėjo taikyti **CK 4.47** straipsnįje nustatytas nuosavybės teisės įgijimo pagrindą – naujo daikto pagaminimą.
61. Teisėjų kolegija taip pat kaip nepagrįstą atmeta kasacinio skundo argumentą, kuriuo teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas priešieškiniu reikalavimą nustatyti Gyvenamojo namo dalis, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 4 d. nutarties civilinėje byloje **Nr. 3K-3-341-611/2018** 30 punkte pateiktų išaiškinimų.
62. Kasacinis teismas yra ne kartą nurodęs, kad teismams sprendžiant bylas precedento galia turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo priimti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kuriose faktinės aplinkybės yra tapatos arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedetas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedetas. Nagrinėdamas bylas teismas teisės normas aiškina ir taiko ne *a priori* (iš anksto), o konkrečioje byloje, atsižvelgdamas į konkrečios bylos faktines aplinkybes ir šias siejamas su taikytina teisės norma (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 27 d. nutartį civilinėje byloje **Nr. 3K-3-186/2009**; 2015 m. kovo 6 d. nutartį civilinėje byloje **Nr. 3K-3-118-219/2015**; kt.).
63. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovų kasaciniame skunde nepateikta išsamni argumentų, pagrindžiančių nurodytoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartyje civilinėje byloje **Nr. e3K-3-311-611/2019** pateiktą išaiškinimą, kuriais ieškovas remiasi skunde, kvalifikavimą kaip teismo precedento nagrinėjamojo byloje. Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartyje civilinėje byloje **Nr. e3K-3-311-611/2019**, skirtingai nei nagrinėjamoje byloje, nebūvo sprendžiamas klausimas dėl bendraturčių dalies bendrosios nuosavybės teisėje pasikeitimo ir nustatymo padidinus bendrąjį daiktą ar jo vertę, o būvo sprendžiamas klausimas, ar nuosavybės teisė į nekilnojamąjį daiktą gali atsirasti tik į įteisiškai įregistruojamą, ir šio aspektu konstatuota, jog būtent namo statymas statybos procese teisės aktų nustatyta tvarka yra nuosavybės teisės įgijimo pagrindas, o ne jo teisė registre; gyvenamojo namo neįregistravimas registre nepaneigia asmens turimų nuosavybės teisių į jį. Dėl to, nesant esminių faktinių bylą aplinkybių atitikties, nurodytoje nutartyje pateiktą išaiškinimą, kuriais atsakovai remiasi kasaciniame skunde, nekvalifikuoti kaip teismo precedents nagrinėjamoje byloje.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų ir bylos procesinės baigties

64. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia **CPK 353** straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiskia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-2-684/2021**, 19 punktą). Kai kasatorius kasaciniame skunde nurodo kasacijos pagrindą, tačiau nepateikia jį patvirtinančių teisių argumentų arba pateikia atitinkamus argumentus, tačiau jų nesiejia su konkrečiu kasacijos pagrindu, kasacinis skundas laikytinas netinkamai motyvuotu ir neatitinkančiu **CPK 347** straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimui.
65. **CPK 347** straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintas reikalavimas skunde nurodyti išsamius teisinius argumentus, kurie patvirtintų **CPK 346** straipsnyje nurodytų kasacijos pagrindų būvimą, reiskia, kad kasaciniame skunde nurodyti kasacijos pagrindai turi būti siejami su kasacinio skundo skundžiamu apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo motyvu ir teisiųjų argumentų klaidų ar pažeidimų atskleidimu. Kasacinio teismo teisėjų atitransko kolegijos padarytas kasacinio skundo apibendrinimas vertinimas (kaip atitinkančio įstatymo reikalavimus) ne visada reiskia, kad kiekvienas skundo argumentas ar jų grupė atitinka įstatymu nustatytus reikalavimus – suformuluoja kasacinio nagrinėjimo dalyką. Detalų skundo argumentų vertinimą atlieka bylą kasacinė tvarka nagrinėjanti teisėjų kolegija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-373/2013**).
66. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovų kasaciniame skunde iš dalies neatsižvelgta į kasacinio proceso specifiką, reikalaujantį nurodyti konkrečius kasacijos pagrindus bei juos patvirtinančius teisinius argumentus.
67. Dalis atsakovų kasacinio skundo teiginių, kuriais nurodoma, kad priteistas kompensacijos už 1/2 dalį Gyvenamojo namo dydis yra aiškiai neadekvatus 1/2 dalies Gyvenamojo namo rinkos vertei, ieškovei priteisiant kompensaciją už 1/2 dalį Pagalbinio ūkio paskirties pastato turėjo būti sumažinta iki 447,99 Eur, tai yra 1/2 dalimi turėtų su įsiesiminiu susijusių išlaidų, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra kasacinio nagrinėjimo dalykas, nes šie teiginiai neatitinka **CPK** nustatytų reikalavimų dėl motyvuotų kasacijos pagrindų nurodymo (**CPK 346** straipsnis, 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas), kadangi juose nenurodyta kasacijos pagrindai ir jo būvimą patvirtinančių teisių argumentų.
68. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai tinkamai taikė ir aiškino **CK 4.77, 4.80** straipsnius, nuo šių teisės normų aiškinimo ir taikymo klausimais formuojamas kasacinio teismo praktikos nenukrypo, tinkamai taikė **CPK 185** straipsnį, procesiniuose sprendimuose motyvuotai pagrindė savo išvadas dėl pagrindinių (esminių) bylos faktinių ir teisiųjų aspektų, todėl remiantis kasacinio skundo

argumentais naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį nėra pagrindo ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

69. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Pagal [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantis įrodymas nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
70. Netenkinus atsakovų kasacinio skundo, kasaciniame teisme jų patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
71. Ieškovė pateikė įrodymus, patvirtinančius kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas – 500 Eur už advokato pagalbą parengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, ir prašo priteisti šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Prašoma priteisti sumą neviršiją Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktuose nustatyto maksimalaus dydžio. Netenkinant kasacinio skundo, ieškovei iš atsakovų priteistinas 500 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas, iš kiekvieno atsakovo priteisiant po 250 Eur ([CPK 98 straipsnis](#)).
72. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 8 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 3,30 Eur tokių išlaidų. Netenkinus kasacinio skundo, jų atlyginimas valstybei turėtų būti priteisiamas iš atsakovų. Tačiau ši suma yra mažesnė nei minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), todėl procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. balandžio 8 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti iš atsakovo A. Ž. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) ieškovei V. Ž. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 250 (du šimtus penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Priteisti iš atsakovo D. Ž. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) ieškovei V. Ž. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 250 (du šimtus penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bublienė

Simiškis

Taminskas